

HPV ваксинация?

Отговори на най-често задавани въпроси от родители

Ако сте РОДИТЕЛ на момиче на възраст между 10 и 13 години, тук можете да намерите полезна информация, как да я предпазите от човешки папилома вирус, чрез ваксинация по Националната програма за първична профилактика на рака на маточната шийка 2021-2024 г.

1. КАКВО Е ЧОВЕШКИ ПАПИЛОМА ВИРУС (HPV*) И КАКВО ПРИЧИНЯВА?

Човешките папилома вируси (HPV) са включени в семейство с повече от 200 типа вируси, които могат да заразят определени (епителни) клетки на кожата и лигавиците.

В зависимост от способността си да причиняват ракови заболявания, HPV се разделят на такива с висок или нисък риск. Към момента 12 типа HPV са определени като високорискови (онкогенни) – типове 16, 18, 31, 33, 35, 39, 45, 51, 52, 56, 58, 59.

Инфекцията с онкогенен HPV тип може да доведе до развитие на предракови и ракови изменения като рак на маточната шийка, рак на вулвата, рак на вагината, рак на ануса, рак на пениса, рак на гърлото и други.

Допълнително, някои HPV (нискорискови) могат да доведат до появата на т.нар. генитални брадавици (кондиломи) в областта на кожата на половите органи. Те често рецидивират и могат да са причина за сериозен физически и психологически дискомфорт.

***HPV (от англ.) = HUMAN (ЧОВЕШКИ) PAPILOMA (ПАПИЛОМА) VIRUS (ВИРУС)**

2. КАК СЕ ПРЕДАВА HPV?

Заразяване с HPV се осъществява чрез физически контакт (допир) със заразена кожа или лигавици, или при сексуален контакт.

Най-често срещаният, но не единствен начин на предаване на HPV е по полов път по време на вагинален, анален или орален сексуален контакт със заразен партньор. Възможно е предаване на вируса и при близък контакт кожа в кожа или споделена употреба на предмети, без да има сексуален акт.

Употребата на презерватив не може напълно да предотврати предаването на HPV, което може да стане веднага при започване на сексуалния живот. Тъй като заразяването с HPV протича безсимптомно, **човек може да бъде заразен с вируса и да бъде преносител, без да знае за това.**

Друг възможен начин на предаване на HPV е от заразена майка на новородено по време на раждането. При проучвания е установено, че е възможно HPV да се предават макар и рядко при използване на общи инструменти, напр. в медицинската практика, както и механично чрез ръка от едно място на друго на тялото или от ръката на родител върху тялото на дете, при допир с предмети, върху които са налични кръсти, съдържащи вируси – напр. хавлии, дръжки на врати, в басейни или бани. Последните начини на заразяване са по-характерни за неонкогенните типове HPV, които причиняват брадавици.

3. ЗАЩО HPV МОГАТ ДА ПРИЧИНЯТ РАК?

Попаднали в организма, HPV инфектират здравите клетки и предизвикват тяхното неконтролирано размножаване. Имунната система обикновено ги разпознава и елиминира.

В 70-90% от случаите заразяването с HPV остава незабелязано, тъй като е безсимптомно и отзвучава спонтанно в рамките на 1-2 години.

Понякога обаче, вирусите могат да останат по-дълго в организма и да променят генетичната информация на някои клетки. В този случай, здравите клетки се променят в предракови клетки, които може да се изменят в ракови.

Процесът от заразяване с HPV до развитие на раково заболяване е бавен и може да отнеме години, докато се установят видими прояви.

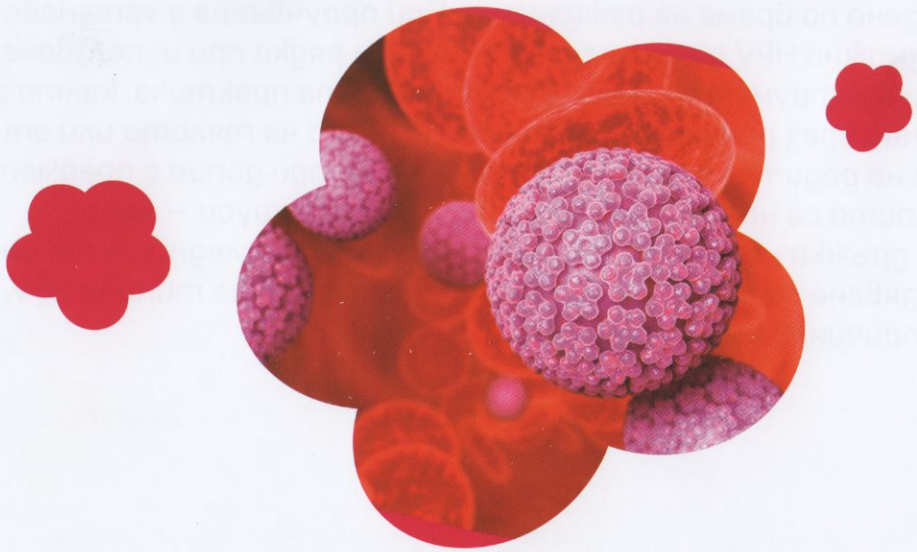

4. КАКВА Е ВРЪЗКАТА НА HPV И РАКА НА МАТОЧНАТА ШИЙКА?

По данни на Европейската организация по ракови заболявания, за 2020г. всички случаи на рак на маточната шийка при жени в Европа са в резултат от инфекция с високорисков (онкогенен) тип HPV.

Ракът на маточната шийка е определян като рак на младите, защото заема второ място по честота сред жените на възраст между 15 и 44 години. Нарастването на заболяемостта е най-изразено при жени на възраст от 30-39 г. и 40-49 г.

По данни на Националния статистически институт, през последните години случаите на рак на маточната шийка в България се увеличават - 15 691 заболели през 2017 г., 16 006 през 2019 г. **В България всяка година ракът на маточната шийка е причина за смърт при 8-10 на 100 000 жени и е втората причина за смърт при млади жени** след рака на гърдата.

Всеки ден в България 2 жени губят живота си в резултат на рак на маточната шийка.

5. ИСКАМ ДА ЗАЩИТЯ ДЪЩЕРЯ СИ ОТ ПОСЛЕДСТВИЯТА НА HPV. КАК МОГА ДА ГО НАПРАВЯ?

Ваксинацията е най-ефективният начин за предотвратяване на инфекция с вируса, като създадените поствакцинални антитела предотвратяват развитието на инфекция, когато е налице контакт с вируса.

Обикновено ваксината срещу HPV се поставя преди лицата да бъдат изложени на риск от заразяване с вируса.

В България, Министерство на здравеопазването осигурява безплатна ваксина срещу HPV за момичета на **възраст 10-13 години,** в рамките на Националната програма за първична профилактика на рака на маточната шийка.

Ваксината, която се прилага по програма е Gardasil 9.

Gardasil 9 е рекомбинантна ваксина срещу девет типа HPV, които са най-честите причинители на ракови заболявания и брадавици – типове 6, 11, 16, 18, 31, 33 , 45, 52 и 58.

За изграждане на ефективна защита е необходимо да се поставят две дози от ваксината с интервал между приемите от поне 6 месеца.

Всяко момиче на възраст от 10 навършени години до 13 години 11 месеца и 29 дни може да получи ваксини Gardasil 9 по Националната програма за първична профилактика на рака на маточната шийка.

Ваксините по Програмата и тяхното поставяне са безплатни.

Попитайте общопрактикуващия лекар на Вашата дъщеря за безплатна ваксинация срещу HPV.

6. КАК ДЕЙСТВА ВАКСИНАТА СРЕЩУ HPV?

Ваксината помага на организма да се предпази от инфекция с HPV като стимулира образуването на специфични защитни белтъци, т.нар. антитела, които се свързват с вируса и не му позволяват да навлезе в клетките.

След прилагането на ваксината, тялото изгражда специфичен имунитет срещу типовете HPV, които се съдържат в нея. Така се осигурява имунна защита, без да се развива инфекция или заболяване.

Ваксината срещу HPV съдържа малки частици, които наподобяват част от обвивката на вируса и не съдържа генетичен материал (ДНК), т.е. ваксинацията **НЕ МОЖЕ ДА ПРИЧИНИ ЗАРАЗЯВАНЕ или развитие на рак.**

В България се прилагат **две ваксини срещу ракови заболявания,** създадени по една и съща технология – рекомбинантни ваксини:

- **ваксината срещу вируса на хепатит Б** (част от Имунизационния календар на Република България от 1992 г.), която предпазва от хепатоцелуларен карцином на черния дроб

И

- **ваксината срещу човешки папилома вирус,** която предпазва от HPV-свързани онкогенни заболявания като рак на маточната шийка, вулвата, вагината, ануса, пениса, гърлото и други.

7. ЗАЩО ТРЯБВА ДА ВАКСИНИРАМ ДЪЩЕРЯ СИ, ЩОМ ТЯ НЕ ВОДИ СЕКСУАЛЕН ЖИВОТ И НЕ Е ЗАСТРАШЕНА ОТ ЗАРАЗЯВАНЕ?

Една от причините ваксината срещу HPV да предизвиква противоречиво отношение е, че предотвратява сексуално предавана инфекция, което кара някои хора да вярват, че е неподходяща за деца. Всъщност, ваксината осигурява най-ефективна защита, ако е поставена преди започването на сексуален живот.

Проучванията показват, че поставянето на ваксината срещу HPV не насърчава започването на сексуален живот в по-млада възраст. Това, което прави ваксината е да осигури защита срещу вирус, с който 8 от 10 души ще се заразят и **да предпази от свързаните с HPV генитални брадавици и ракови заболявания в по-зряла възраст.** Ваксина, приложена на 10 - 13 годишна възраст, ще осигури възможно най-добрата защита много преди началото на сексуален живот. Стандартна практика е хората да се ваксинират преди да бъдат изложени на риск от инфекция, какъвто е случаят с прилагането и на други ваксини в детска възраст (напр. срещу дифтерия, коклюш, морбили и др.)

По същия начин ваксинираме децата, преди да бъдат изложени на HPV. Проучванията, свързани с прилагането на HPV ваксина показват, че в по-ранна възраст децата реагират по-добре на ваксината, отколкото в края на юношеството или в млада възраст. Децата, ваксинирани на тази възраст, ще се нуждаят от 2 дози ваксина, вместо от 3 дози, ако бъдат ваксинирани на по-голяма възраст.

8. КОЛКО ДЪЛГО ТРАЕ ЗАЩИТАТА СРЕЩУ ЧОВЕШКИ ПАПИЛОМА ВИРУСИ СЛЕД ВАКСИНАЦИЯ?

Защитата, осигурена от HPV ваксините, е дългосрочна. В клинични проучвания, ваксинирани срещу HPV лица, са били проследявани **14 години след поставяне** на ваксината и тяхната **защита срещу HPV остава висока.**

Тъй като защитата не изглежда да намалява сред тези, които са били ваксинирани през 2006г., няма доказателства, че ще е необходима бустерна доза.

Според експерти на Световна здравна организация, очаква се HPV ваксинацията да осигурява доживотна защита срещу вируса.

9. ЕФЕКТИВНИ ЛИ СА ВАКСИНИТЕ СРЕЩУ HPV?

Ваксинацията срещу HPV съществува от 2006 г. и от реалната практика вече има достатъчно данни от страните с високо имунизационно покритие за нейната ефективност:

- Анализ на национален регистър на Швеция при **над 1 600 000 момичета и жени, показва че при ваксинирани момичет а на възраст < 17г. рискът от рак на маточната шийка е с 88% по-нисък в с равнение с неваксинирани момичета.**
- Проучване в Англия, показва че до 8 години след въвеждането на ваксинацията, HPV-инфекциите, причиняващи рак, **са намалели с 86% сред жените на възраст от 16 до 21 години.**
- В Австралия, относителният дял на инфекциите с **HPV сред жените на възраст от 18 до 24 години е намалял от 22,7% на 1,1%** за периода 2005 - 2015 г.
- Проучване в Шотландия показва, че в сравнение с неваксинираните жени, родени през 1988 г., **при ваксинираните жени,** родени през 1995 г. и 1996 г., **предраковите образувания на маточната шийка са намалели с 89%.**

Над 156 държави и територии в световен мащаб имат работещи програми за ваксинация срещу HPV.

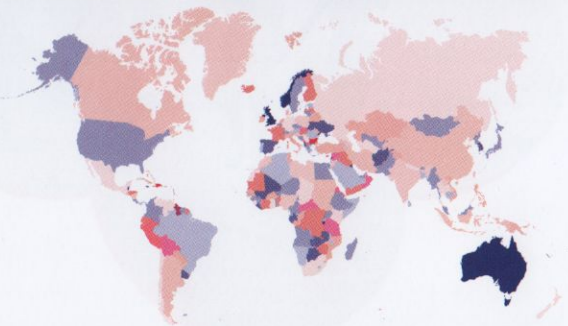

10. БЕЗОПАСНА ЛИ Е ВАКСИНАТА СРЕЩУ HPV?

Всяка ваксина срещу HPV е щателно тествана за безопасност и ефективност в клинични изпитвания, преди да бъде одобрена за употреба и представена на широката публика.

Ваксините срещу HPV са сред най-безопасните и тествани ваксини, лицензирани някога.

Глобалният консултативен комитет на Световната здравна организация за безопасност на ваксините (GACVS) редовно преглежда научните доказателства за безопасността на ваксините срещу HPV, предоставени от изпитвания, проведени по целия свят.

Всяко сериозно събитие след имунизация, което потенциално може да бъде свързано с ваксината, се разследва и Комитетът разглежда колко често са се случвали такива събития преди и след въвеждането на ваксината. Не са установени тежки или сериозни нежелани реакции.

В световен мащаб са поставени над половин милиард дози ваксини срещу HPV.

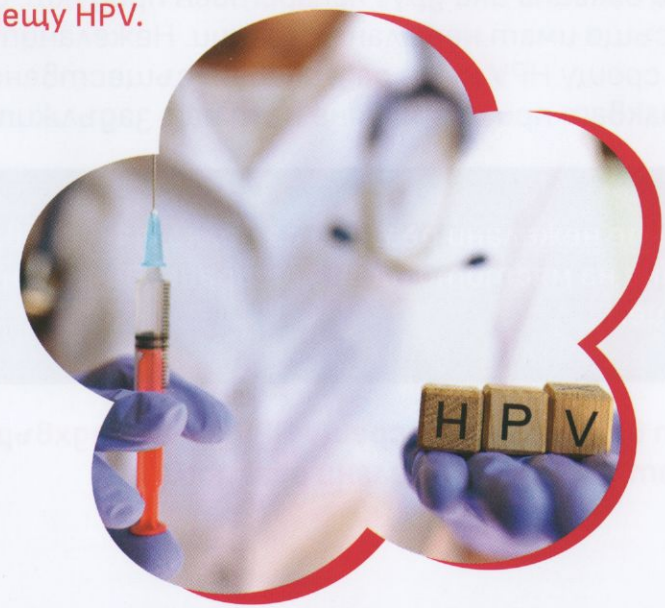

11. МОЖЕ ЛИ ВАКСИНАЦИЯТА ДА ДОВЕДЕ ДО БЕЗПЛОДИЕ?

Не. Клиничните изпитвания преди първата HPV ваксина да бъде лицензирана през 2006 г., както и проследяването на безопасността и прилагането на ваксината в реалната практика потвърждават, че ваксините срещу HPV не причиняват репродуктивни проблеми.

Напротив, HPV ваксинацията би могла да предпази плодовитостта, като предотвратява предракови цервикални лезии и рак на маточната шийка. Хирургичното лечение на предракови лезии на шийката на матката по време на бременност може да доведе до преждевременно раждане и загуба на плода, а лечението на рак на шийката на матката (отстраняване на шийката на матката и матката, химиотерапия и/или облъчване) оставя жената неспособна да ражда деца.

12. ИМА ЛИ НЕЖЕЛАНИ РЕАКЦИИ СЛЕД ВАКСИНАЦИЯ?

Както всяка ваксина или друг лекарствен продукт, ваксините срещу HPV също имат нежелани реакции. Нежеланите реакции след ваксинация срещу HPV не се различават съществено от тези, които се очакват при поставяне на т.нар. задължителни ваксини.

Най-честите нежелани реакции са болка, зачервяване или подуване на мястото на инжектиране. Възможно е и главоболие.

Ползите от ваксинацията срещу HPV далеч надхвърлят риска от потенциални нежелани реакции.

13. КАК СЕ ПРИЛАГА ВАКСИНАТА СРЕЩУ HPV?

В рамките на Националната програма за първична профилактика на рака на маточната шийка, общопрактикуващият лекар на Вашата дъщеря ще ѝ приложи 2 дози от ваксината Gardasil 9 в интервал от поне 6 месеца между тях.

Ваксината се прилага под формата на мускулна инжекция в горната част на ръката.

Министерство на
Здравеопазването